TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija)

SPRENDIMAS

2009 m. gegužės 14 d.*

Byloje C-161/08

dėl *hof van beroep te Antwerpen* (Belgija) 2008 m. balandžio 8 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2008 m. balandžio 18 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely BV

prieš

Belgische Staat,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Rosas (pranešėjas), teisėjai A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus ir A. Arabadjiev,

* Proceso kalba: olandų.

generalinė advokatė E. Sharpston,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Internationaal Verhuis- en Transportsbedrijf Jan de Lely BV*, atstovaujamos *advocaat* S. Sablon,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J.-C. Halleux,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos S. Schønberg ir F. Ronkes Agerbeek,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1991 m. birželio 12 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 1593/91, nustatančio Tarybos reglamento (EEB) Nr. 719/91 dėl TIR knygelių ir ATA knygelių naudojimo Bendrijoje kaip tranzito dokumentų įgyvendinimo taisykles (OL L 148, p. 11, toliau – įgyvendinimo reglamentas), 2 straipsnio 1–3 dalių išaiškinimo, skaitant jas kartu su 1975 m. lapkričio 14 d. Ženevoje pasirašytos Muitinės konvencijos dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis (toliau – TIR konvencija) 11 straipsniu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant *Internationaal Verhuis- en Transportbedrijf Jan de Lely BV* (toliau – *Jan de Lely*) ir *Belgische Staat* ginčą dėl muitų ir mokesčių, mokėtinų dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygele, išieškojimo.

Teisinis pagrindas

TIR tranzitui taikomos nuostatos

3 Belgijos Karalystė yra TIR konvencijos šalis, kaip ir Europos bendrija, kuri ją patvirtino 1978 m. liepos 25 d. Tarybos reglamentu Nr. 2112/78 (OL L 252, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 1 t., p. 208). Minėta konvencija Bendrijoje įsigaliojo 1983 m. birželio 20 d. (OL L 31, p. 13).

4 TIR konvencijoje, be kita ko, numatyta, kad kroviniai, gabenami pagal joje įtvirtintą TIR procedūrą, šalių pasienio muitinėse *en route* nėra apmokestinami importo ir eksporto muitais ir mokesčiais arba užstatu.

5 Šioms lengvatoms taikyti TIR konvencija reikalauja, kad visą gabenimo laiką krovinį lydėtų nustatytos formos dokumentas, t. y. TIR knygelė, kurį padeda kontroliuoti operacijos teisėtumą. Be to, reikalaujama, kad būtų gabenama garantuojant asociacijoms, kurios pripažintos susitariančiųjų šalių pagal 6 straipsnio nuostatas.

6 TIR konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kiekviena Susitariančioji Šalis gali suteikti asociacijoms teisę tiesiogiai arba per asociacijas korespondentes išduoti TIR knygeles ir būti garantais, jei laikomasi minimalių sąlygų ir reikalavimų.“

7 TIR knygelę sudaro keli lapų komplektai, susidedantys iš nuplėšiamų lapų Nr. 1 ir Nr. 2 su šaknelėmis, kuriuose nurodoma visa būtina informacija. Kiekvienoje kertamoje teritorijoje naudojami du nuplėšiami lapai. Pradedant gabenimą nuplėšiamas lapas Nr. 1 paliekamas išvykimo muitinėje. TIR operacija pripažįstama įvykdyta pateikiant nuplėšiamą lapą Nr. 2 toje pačioje muitų teritorijoje esančiai išvažiavimo muitinei. Ši procedūra kartojama kiekvienoje kertamoje teritorijoje, naudojant toje pačioje knygelėje esančius skirtingus nuplėšiamų lapų komplektus.

8 Pagal TIR konvencijos 8 straipsnį:

„1. Garantinė asociacija įsipareigoja sumokėti visus importo ir eksporto muitus ir mokesčius, taip pat delspinigius, kurie gali būti priskaičiuoti pagal muitinės įstatymus ir taisykles tos šalies, kurioje buvo nustatytas TIR procedūros pažeidimas. Garantinė asociacija aukščiau nurodytas sumas įsipareigoja sumokėti kartu su tiesioginiais skolininkais.

2. Jeigu vienos ar kitos Susitariančiosios Šalies įstatymais ir taisyklėmis nėra nustatytas importo ir eksporto muitų ir mokesčių mokėjimas, kaip nurodyta straipsnio 1 dalyje, garantinė asociacija įsipareigoja tomis pačiomis sąlygomis sumokėti sumą, lygią importo ir eksporto muitų ir mokesčių sumai, įskaitant galimus delspinigius.

3. Kiekviena Susitariančioji Šalis nustato didžiausią sumą, kurios gali reikalauti iš garantinės asociacijos už kiekvieną TIR knygelę, kaip numatyta straipsnio 1 ir 2 dalyse.

4. Garantinė asociacija tampa atsakinga kompetentingoms tarnyboms tos šalies, kurioje yra išvykimo muitinė, nuo tada, kai TIR knygelė priimama įforminti toje muitinėje. Atsakomybė kitoms šalims, kurių teritorija kroviniai gabenami pagal TIR procedūrą, prasideda nuo krovinio įvežimo <…>.

<…>

7. Pasibaigus straipsnio 1 ir 2 dalyse minimų sumų mokėjimo terminui, kompetentingos tarnybos, prieš pateikdamos pretenziją garantinei asociacijai, turi pirmiausia kiek galėdamos reikalauti, kad jas apmokėtų tiesioginis skolininkas ar skolininkai."

9 TIR konvencijos 11 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Jei TIR knygelė nebuvo įforminta arba įforminta su išlygomis, kompetentingos institucijos neturi teisės reikalauti, kad garantinė asociacija sumokėtų sumas, nurodytas 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse, jeigu per metus nuo TIR knygelės įforminimo šioje muitinėje dienos jos raštu nepranešė garantinei asociacijai, kad TIR knygelė neįforminta arba įforminta su išlyga. Ši nuostata taikoma ir tada, kai buvo įforminta neteisėtai arba apgaulės būdu, tik tokiu atveju numatytas dvejų metų terminas.

2. Reikalavimas sumokėti mokesčius, nurodytus 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse, garantinei asociacijai pateikiamas ne anksčiau kaip po trijų mėnesių nuo tos dienos, kai asociacijai buvo pranešta, kad TIR knygelė neįforminta, įforminta su išlyga arba neteisėtai ar apgaulės būdu, ir ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tos pačios dienos. Jei bylos per tuos dvejus metus buvo perduotos teismui, mokestinė pretenzija turi būti pateikta per metus nuo teismo sprendimo įsigaliojimo dienos.

3. Reikalaujamą sumą garantinės asociacijos privalo sumokėti per tris mėnesius nuo tos dienos, kai buvo gautas reikalavimas. Sumokėta suma bus grąžinta asociacijai, jei per dvejus metus nuo tos dienos, kai buvo pateiktas reikalavimas, muitinės tarnybos gaus svarius įrodymus, kad šios transporto operacijos metu jokių pažeidimų nepadaryta."

10 TIR konvencijos 19 straipsnyje numatyta:

„Kroviniai ir kelių transporto priemonė, autotraukinys ar konteineriai išvykimo muitinėje nurodomi kartu su TIR knygele. Išvykimo šalies muitinė imasi visų būtinų priemonių, kad įsitikintų krovinio manifeste pateiktų duomenų tikslumu ir (arba) uždėtų muitinės plombas arba patikrintų tos muitinės įgaliotų asmenų uždėtas plombas.“

11 Pagal TIR konvencijos 21 straipsnį:

„Kiekvienoje *en route* ir paskirties muitinėje kelių transporto priemonė, autotraukinys ar konteineris kartu su gabenamu kroviniu ir įforminta to krovinio TIR knygele turi būti pateikti muitinės kontrolei.“

12 TIR konvencijos 37 straipsnyje nurodoma:

„Jeigu neįmanoma nustatyti, kieno teritorijoje padarytas pažeidimas, teigiama, kad pažeidimas padarytas tos Susitariančiosios Šalies teritorijoje, kurioje jis buvo užfiksuotas.“

Bendrijos teisė

13 1991 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 719/91 dėl TIR knygelių ir ATA knygelių naudojimo Bendrijoje kaip tranzito dokumentų (OL L 78, p. 6) 1 straipsnyje nurodyta:

„Jei laikantis galiojančių nuostatų prekės iš vienos vietos į kitą Bendrijos teritorijoje gabenamos pagal tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis procedūrą (TIR konvencija), TIR knygelės naudojimo tokiam gabenimui tvarkos tikslu Bendrija laikoma viena teritorija, kaip apibrėžiama 1984 m. liepos 23 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 2151/84 dėl Bendrijos muitų teritorijos <…>, paskutinį kartą iš dalies keistame Reglamentu (EEB) Nr. 4151/88 <…>“ (Neoficialus vertimas)

14 Reglamento Nr. 719/91 10 straipsnyje numatyta:

„1. Šis straipsnis taikomas nepažeidžiant specialiųjų TIR ir ATA konvencijų nuostatų, susijusių su garantinių asociacijų prievolėmis, atsirandančiomis TIR arba ATA knygelių naudojimo atvejais.

2. Jeigu nustatoma, kad tam tikroje valstybėje narėje buvo padarytas transporto operacijos, kuri buvo atliekama su TIR knygele, tranzito operacijos, kuri buvo atliekama su ATA knygele, arba su kuria nors iš šių operacijų susijęs pažeidimas arba nusižengimas, ta valstybė narė išieško mokėtinus muitus ir kitus privalomuosius mokėjimus vadovaudamasi Bendrijos arba nacionalinėmis nuostatomis, be to, tai nekliudo iškelti baudžiamųjų bylų.

3. Jeigu neįmanoma nustatyti teritorijos, kurioje buvo padarytas pažeidimas arba nusižengimas, preziumuojama, kad toks pažeidimas arba nusižengimas buvo padarytas toje valstybėje narėje, kurioje jis buvo išaiškintas, išskyrus atvejus, kai per terminą, kuris dar bus nustatytas, pateikiami muitinei priimtini įrodymai, iš kurių įmanoma nustatyti, kad operacija buvo atlikta be pažeidimų, arba faktinę pažeidimo arba nusižengimo padarymo vietą.

Jei nepateikus tokių įrodymų minėtas pažeidimas ar nusižengimas laikomas padarytu valstybėje narėje, kurioje jis buvo išaiškintas, už krovinį mokėtini muitai ir kiti privalomieji mokėjimai mokami tai valstybei narei vadovaujantis Bendrijos arba nacionalinėmis nuostatomis.

Jei vėliau paaiškėja valstybė narė, kurioje faktiškai buvo padarytas pažeidimas ar nusižengimas, muitai ir kiti mokesčiai, šioje valstybėje narėje mokėtini už prekes, jai pervedami tos valstybės narės, kuri juos iš pradžių surinko, išskyrus tuos, kurie buvo surinkti pagal antrąją pastraipą kaip Bendrijos nuosavi ištekliai. Šiuo atveju galima permoka grąžinama mokesčius sumokėjusiam asmeniui.

Jei muitų ir kitų mokesčių, kuriuos juos išieškojusi valstybė narė iš pradžių surinko ir vėliau pervedė, suma yra mažesnė už muitų ir kitų mokesčių sumą, mokėtiną valstybėje narėje, kurioje faktiškai buvo padarytas pažeidimas ar nusižengimas, ši valstybė narė surenka skirtumą, remdamasi Bendrijos arba nacionalinėmis nuostatomis.

Valstybės narės imasi būtinų priemonių kovai su bet kokiais pažeidimais ar nusižengimais ir baudimui už juos.“ (Neoficialus vertimas)

15 Įgyvendinimo reglamento 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu nustatoma, kad buvo padarytas transporto operacijos, kuri buvo atliekama su TIR knygele, tranzito operacijos, kuri buvo atliekama su ATA knygele, arba su kuria nors iš šių operacijų susijęs pažeidimas arba nusižengimas, kompetentingos valdžios institucijos, atsižvelgdamos į konkretų atvejį, per laiką, nustatytą TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje arba ATA konvencijos 6 straipsnio 4 dalyje, informuoja apie tai TIR knygelės arba ATA knygelės turėtoją ir garantinę asociaciją.

2. Įrodymai, kad operacija, vykdyta gabenant prekes su TIR knygele arba ATA knygele, buvo atlikta be pažeidimų Reglamento (EEB) Nr. 719/91 10 straipsnio 3 dalies pirmosios pastraipos prasme, turi būti pateikti, atsižvelgiant į konkretų atvejį, per laiką, nustatytą TIR konvencijos 11 straipsnio 2 dalyje arba ATA konvencijos 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse.

3. Kompetentingoms valdžios institucijoms priimtinas įrodymas, be kita ko, gali būti:

a) muitinės patvirtinto dokumento, liudijančio, kad nagrinėjamos prekės buvo pristatytos paskirties muitinei, pateikimas. Tokiame dokumente turi būti identifikuotos minėtos prekės;

arba

b) trečioje valstybėje išduoto mutinės dokumento apie išleidimą vartoti arba jo kopijos ar fotokopijos pateikimas; ši kopija ar fotokopija turi būti oficialiai patvirtintos dokumento originalą vizavusios institucijos, atitinkamos trečiosios valstybės

oficialiųjų tarnybų arba vienos iš valstybių narių oficialiųjų tarnybų. Tokiame dokumente turi būti identifikuotos minėtos prekės;

arba

c) kiek tai susiję su ATA konvencija, jos 8 straipsnyje numatyti įrodymai.“ (Neoficialus vertimas)

16 Reglamentas Nr. 719/91 ir įgyvendinimo reglamentas buvo panaikinti atitinkamai 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2913/92, nustatančiu Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), ir 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančiu Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo nuostatas (OL L 253, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 6 t., p. 3), taikomais nuo 1994 m. sausio 1 dienos.

17 Reglamento Nr. 2454/93 454 straipsnio 3 dalies pirmosios pastraipos pradinė redakcija numato:

„Jeigu neįmanoma nustatyti teritorijos, kurioje buvo padarytas pažeidimas arba nusižengimas, laikoma, kad toks pažeidimas arba nusižengimas buvo padarytas toje valstybėje narėje, kurioje jis buvo išaiškintas, išskyrus atvejus, kai per 455 straipsnio 1 dalyje nustatytą laiką pateikiami muitinei priimtini įrodymai, pagal kuriuos įmanoma pripažinti, kad operacija buvo atlikta be pažeidimų arba nustatyti faktinę pažeidimo arba nusižengimo padarymo vietą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18 1992 m. lapkričio 26 d. Antverpeno (Belgija) muitų ir akcizų institucijos biure (*kantoor der douane en accijnzen te* Antwerpen) buvo priimta TIR-TABAKAS knygelė Nr. 9445594 cigaretėms gabenti į Makedoniją. Knygelės turėtojas buvo *Jan de Lely*. Šį gabenimą garantavo asociacija *Fédération royale belge des transporteurs* (toliau – *Febetra*).

19 1992 m. lapkričio 27 d. arba panašiu metu vilkikas su cigarečių kroviniu buvo pavogtas Limburge prie Lano (Vokietija).

20 Konstatavusi, kad TIR knygelė, priimta įforminti Antverpene, nebuvo įforminta, *Belgische Staat* pareikalavo sumokėti importo muitus ir akcizą už minėtą gabenimą ir išdavė vykdomąjį raštą. Apie TIR knygelės neįforminimą buvo pranešta *Febetra* 1993 m. kovo 4 d. laišku.

21 Tačiau TIR knygelės turėtojui apie jos neįforminimą pranešta tik 1994 m. lapkričio 17 dieną.

22 *Jan de Lely* apskundė vykdomąjį raštą *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* (Antverpeno pirmosios instancijos teismas).

23 *Jan de Lely* šio teismo prašė panaikinti minėtą vykdomąjį raštą.

24 Nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje, *Jan de Lely* pateikė 1993 m. vasario 13 d. Kerkradės (Nyderlandai) miesto savivaldybės policijos surašytą protokolą, iš kurio matyti, kad vagystė buvo įvykdyta Vokietijoje apytikriai 1992 m. lapkričio 27 d. ir kad vagystę įvykdę asmenys buvo nuteisti Mastrichto apygardos teismo 1993 m. spalį priimtais nuosprendžiais.

25 2003 m. spalio 17 d. Sprendimu *rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen* atmetė *Jan de Lely* skundą.

26 Dėl šio sprendimo *Jan de Lely* padavė apeliaciją *hof van beroep te Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas).

27 Šiomis aplinkybėmis *hof van beroep te Antwerpen* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos tris prejudicinius klausimus:

„1. Ar (įgyvendinimo) reglamento 2 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su (TIR konvencijos) 11 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu naikinamuoju terminu gali remtis tik garantinė asociacija, bet ne knygelės turėtojas, ir ar vienerių metų termino po TIR knygelės priėmimo praleidimas turi įtakos galimybei išieškoti iš knygelės turėtojo skolą muitinei ar akcizus ir specialius akcizus ir jo atsakomybei bei ar vienerių metų termino praleidimas panaikina kompetentingų muitinės institucijų teisę išieškoti šią skolą?

2. Ar (įgyvendinimo) reglamento 2 straipsnio 2 ir 3 dalis, skaitomas kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, reikia aiškinti taip, kad ten įtvirtintas

terminas taikomas tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimui, bet ne pažeidimo ar nusižengimo vietos įrodymų pateikimui?

3. Ar (įgyvendinimo) reglamento 2 straipsnio 2 ir 3 dalis kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis reikia aiškinti taip, kad jeigu ten įtvirtintas terminas taikomas taip pat pažeidimo ar nusižengimo vietos įrodymų pateikimui, šis terminas nėra naikinamasis ir knygelės turėtojas gali pateikti šiuos įrodymus net praleidęs šį terminą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

28 Savo pirmuoju klausimu prašymą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad per nustatytą terminą nepranešusios TIR knygelės turėtojui apie knygelės neįforminimą kompetentingos muitinės įstaigos praranda teisę išieškoti muitus ir mokesčius, mokėtinus dėl tarptautinio krovinių gabenimo su minėta knygele.

Šalių pastabos

29 Ieškovė pagrindinėje byloje pirmiausia pastebi, kad iš įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalies ir TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalies kartu aiškiai matyti, jog

kompetentingos valdžios institucijos privalo pranešti TIR knygelės turėtojui ir garantinei asociacijai apie pažeidimą ar nusižengimą per vienerių metų terminą nuo TIR knygelės priėmimo įforminti dienos. Toks pranešimas leistų TIR knygelės turėtojui pateikti jo turimus įrodymus, siekiant greitai nustatyti muitus privalančią surinkti valstybę. Ieškovė pagrindinėje byloje toliau patikslina, kad praleidus ši terminą netenkama teisės reikalauti sumokėti skolą muitinei, jei suinteresuotasis asmuo geba pateikti faktinės pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų. Būtent tokia padėtis susiklostė pagrindinėje byloje. Galiausiai ji teigia, kad iš TIR konvencijos nuostatų, būtent iš jos 8 straipsnio 1 ir 7 dalių išplaukia, kad prieš pateikiant pretenziją garantinei asociacijai būtina pirmiausia pareikalauti mokėjimo iš TIR knygelės turėtojo. Taigi būtų nelogiška, jei reikalavimo teisė garantinės asociacijos atžvilgiu pasibaigtų, tačiau išliktų minėto turėtojo atžvilgiu.

30 Belgijos vyriausybės nuomone, įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalyje numatytu terminu daroma nuoroda į TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą vienerių metų terminą. Anot šios vyriausybės, minėto 2 straipsnio 1 dalyje numatyto termino vis dėlto nederėtų laikyti naikinamuoju. Iš tikrųjų to nepatvirtina nei įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalis, nei jo pagrindu esantis Reglamentas Nr. 719/91, nei kitos Bendrijos teisės nuostatos. Atvirkščiai, iš pačios TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalies teksto ir šios konvencijos paskirties matyti, kad joje numatytas terminas yra naikinamasis, bet tik garantinės asociacijos atžvilgiu. TIR konvencija nenustato mokėtinų sumų išieškojimo iš TIR knygelės turėtojo tvarkos.

31 Taip pat Europos Bendrijų Komisija mano, kad TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje numatytas terminas akivaizdžiai yra naikinamasis, kalbant apie garantinę asociaciją. Atvirkščiai, tokios išvados negalima daryti kalbant apie TIR knygelės turėtojo ir kompetentingų valdžios institucijų teisinius santykius. Komisijos teigimu, iš ginčijamų nuostatų teksto ir TIR konvencijos matyti, kad TIR knygelės turėtojui nustatyta rūpestingumo pareiga, kiek tai susiję su gabenimu su TIR knygele. Taigi, skirtingai nuo garantinės asociacijos, minėtas turėtojas laikomas žinančiu apie galimus gabenant

padarytus pažeidimus ir nusižengimus ir todėl galinčiu numatyti, kad kompetentingos valdžios institucijos mėgins iš jo išieškoti mokėtinas sumas.

32 Komisija priduria, kad pranešimo TIR knygelės turėtojui terminu tiesiog siekiama paraginti kompetentingas valdžios institucijas tinkamu laiku pradėti procedūras, turinčias pasibaigti skolos mutinei sumokėjimu. Dėl šios priežasties šis terminas saugo Bendrijos interesą greitai gauti jos nuosavus išteklius. Taigi pranešimo TIR knygelės turėtojui termino praleidimas neturi įtakos pareigai sumokėti skolą muitinei. Be to, toks aiškinimas atitiktų galiojančius teisės aktus.

Teisingumo Teismo atsakymas

33 Pirmiausia pažymėtina, kad jeigu nustatoma, jog buvo padarytas transporto operacijos, kuri vykdyta su TIR knygele, arba su tokia operacija susijęs pažeidimas ar nusižengimas, terminą pranešti TIR knygelės turėtojui apie šios knygelės neįforminimą nustato įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalis.

34 Pagal šio 2 straipsnio 1 dalį kompetentingos valdžios institucijos per TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje nustatytą laiką informuoja apie pažeidimą ar nusižengimą TIR knygelės turėtoją ir garantinę asociaciją.

35 Nurodyto 11 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kompetentingos institucijos neturi teisės reikalauti, jog garantinė asociacija sumokėtų sumas, nurodytas TIR konvencijos 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse, jeigu per metus nuo TIR knygelės priėmimo įforminti dienos jos raštu nepranešė garantinei asociacijai apie jos neįforminimą (šiuo klausimu žr.

2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-275/07, Rink. p. I-0000, 92 punktą).

36 Nors iš to matyti, kad pranešimo TIR knygelės turėtojui terminas yra vieneri metai nuo šių kompetentingų institucijų atlikto TIR knygelės priėmimo (žr. 2006 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-312/04, Rink. p. I-9923, 50 punktą), lieka neaišku, ar įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalyje esanti nuoroda į TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalyje numatytą terminą yra susijusi tik su šio termino trukme ar, atvirkščiai, ji apima ir jo pasibaigimo padarinius, – būtent tai, kad šio termino praleidimas lemia skolos išnykimą. Iš tikrųjų minėto 11 straipsnio 1 dalyje skolos muitinei išnykimas nesilaikius nurodyto termino numatytas tik garantinės asociacijos atžvilgiu.

37 Dėl TIR knygelės turėtojo pirmiausia reikia pažymėti, kad nei įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalyje, nei jokioje kitoje šio reglamento nuostatoje nenurodyti galimi pranešimo termino nesilaikymo padariniai (šiuo klausimu žr. 2002 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *SPKR*, C-112/01, Rink. p. I-10655, 28 punktą).

38 Toliau reikia nurodyti, kad įgyvendinimo reglamentą reikia aiškinti kuo labiau laikantis pagrindinio reglamento ir Bendrijos sudarytų tarptautinių susitarimų (žr., be kita ko, 1996 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-61/94, Rink. p. I-3989, 52 punktą; minėto sprendimo *SPKR* 29 punktą; taip pat 2003 m. sausio 9 d. Sprendimo *Petrotub ir Republica*, C-76/00 P, Rink. p. I-79, 57 punktą).

39 Taigi įgyvendinimo reglamento 2 straispnio 1 dalyje įtvirtinto termino nesilaikymo padarinius reikia vertinti atsižvelgiant, pirma, į Reglamentą Nr. 719/91 ir, antra, į TIR konvenciją.

40 Tačiau jokia Reglamento Nr. 719/91 ar TIR konvencijos nuostata neleidžia daryti išvados, kad TIR knygelės turėtojo atžvilgiu nesilaikius įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto pranešimo termino išnyksta jo skola ir todėl jis atleidžiamas nuo pareigos ją sumokėti (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *SPKR* 30 punktą).

41 Atvirkščiai, kaip teisingai nurodo Komisija, iš TIR konvencijos struktūros išplaukia, kad TIR knygelės turėtojo atžvilgiu pranešimo terminas, numatytas įgyvendinimo reglamente, nėra naikinamasis.

42 Iš tikrųjų iš TIR konvencijos išplaukiančios šios knygelės turėtojo pareigos rodo, kad TIR knygelės turėtojas laikomas informuotu apie gabenimo su TIR knygele metu padarytą pažeidimą ar nusižengimą.

43 Konkrečiai kalbant, iš TIR konvencijos 19 ir 21 straipsnių matyti, kad TIR knygelės turėtojas privalo užtikrinti kelių transporto priemonės ir krovinio pateikimą išvykimo muitinei bei transporto priemonės su kroviniu ir jį lydinčios TIR knygelės pateikimą kiekvienai tarpinei muitinei ir paskirties muitinei. Iš to matyti, kad TIR knygelės turėtojas, skirtingai nuo garantinės asociacijos, laikomas žinančiu apie gabenimo su šia knygele eigą.

44 Tokiomis sąlygomis įgyvendinimo reglamente numatyto vienerių metų termino nesilaikymas neturi jokios įtakos pareigai mokėti su gabenimu susijusius muitus ir mokesčius bei nepaveikia kompetentingų institucijų teisės išieškoti juos iš TIR knygelės turėtojo.

45 Priešingai nei teigia ieškovė pagrindinėje byloje, klausimas, ar praleidus terminą TIR knygelės turėtojas gali pateikti pažeidimo ar nusižengimo faktinės padarymo vietos įrodymų, neturi reikšmės nustatant, ar šis pranešimo terminas yra naikinamasis.

46 Tiesa, kad savo minėtame sprendime *SPKR* Teisingumo Teismo buvo prašoma išaiškinti taip pat su pranešimo termino, konkrečiai kalbant, įtvirtinto Reglamento Nr. 2454/93 379 straipsnio 1 dalyje ir susijusio su išorinio tranzito tvarka, nesilaikymu susijusią nuostatą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas konstatavo, kad minėtame straipsnyje įtvirtinto vienuolikos mėnesių termino nesilaikymas neatleidžia pagrindinio skolininko nuo pareigos sumokėti skolą muitinei, konkrečiai kalbant, dėl to, kad šios skolos dydis jam buvo praneštas per nustatytą senaties terminą ir suinteresuotasis asmuo nesugebėjo pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų, numatytų kitame to paties reglamento straipsnyje (žr. minėto sprendimo *SPKR* 32 punktą).

47 Anot ieškovės pagrindinėje byloje, iš šio sprendimo matyti, kad termino praleidimas nelemia pareigos sumokėti skolą muitinei pabaigos, jei suinteresuotasis amuo nesugebėjo pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų. Iš to ji daro priešingą išvadą, kad šio termino praleidimas lemia pareigos sumokėti šią skolą pabaigą, jei suinteresuotasis asmuo geba pateikti tokių įrodymų.

48 Tačiau minėtame sprendime *SPKR* Teisingumo Teismas nusprendė, kad šioje byloje nagrinėjamas pranešimo termino nepaisymas savaime neužkerta kelio išieškoti skolą muotinei (žr. 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-460/01, Rink. p. I-2613, 60 punktą). Iš tikrųjų minėto sprendimo *SPKR* 32 punkte Teisingumo Teismas priminė, kad pasibaigus pranešimo terminui pareigai sumokėti skolą taikomos kitos sąlygos, kaip antai pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų nebuvimas.

49 Priešingai nei teigia ieškovė pagrindinėje byloje, Teisingumo Teismas tuo visiškai nesusiejo pranešimo termino pabaigos su galimybe pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų.

50 Galiausiai reikia patikslinti, jog įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalies tikslas yra užtikrinti vienodą ir rūpestingą nuostatų, reglamentuojančių muitų ir mokesčių išieškojimą, taikymą, siekiant greito ir veiksmingo Bendrijos nuosavų išteklių pervedimo (žr. minėto 2006 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 54 punktą ir pagal analogiją minėto 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 60 punktą).

51 Taigi atsižvelgiant į šį tikslą vienerių metų terminas TIR knygelės turėtojo atžvilgiu turi, kaip pažymi Komisija, būti laikomas procedūros taisykle, skirta išimtinai administracinėms institucijoms, siekiant jas paraginti kuo greičiau imtis veiksmų (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *SPKR* 34 punktą).

52 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, jog praleidus terminą pranešti TIR knygelės turėtojui apie šios knygelės neįforminimą kompetentingos mutinės įstaigos nepraranda teisės išieškoti muitų ir mokesčių, mokėtinų dėl tarptautinio prekių gabenimo su minėta knygele.

Dėl antrojo klausimo

53 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 ir 3 dalis, skaitomas kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, reikia aiškinti taip, kad jose įtvirtintas tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminas, bet ne pažeidimo ar nusižengimo vietos įrodymų pateikimo terminas.

Šalių pastabos

54 Ieškovė pagrindinėje byloje mano, kad teisinio saugumo principas neleidžia aiškinti įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 ir 3 dalių kaip įtvirtinančių taip pat pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminą.

55 Savo ruožtu Belgios vyriausybė mano, kad nacionalinis teismas turi taikyti nacionalinės teisės nuostatas dėl įrodymų pateikimo, nes įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminas, bet ne pažeidimo ar nusižengimo faktinės padarymo vietos įrodymų pateikimo terminas. Beje, tokį aiškinimą patvirtina, pirma, įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 3 dalis, kur numatyti tik taisyklingą gabenimą su TIR knygele patvirtinantys įrodymai, ir, antra, Reglamento Nr. 2454/93 454 straipsnio 3 dalies, kur Bendrijos teisės aktų leidėjas aiškiai numatė pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminą, įsigaliojimas.

56 Belgijos vyriausybė nurodo, kad bet kuriuo atveju būtina veikti lanksčiai ir skirti laiką nustatyti vietą, kur faktiškai buvo padarytas pažeidimas ar nusižengimas.

57 Komisija taip pat mano, kad nesant Bendrijos teisės aktuose nustatyto termino nacionalinis teismas, remdamasis įrodinėjimui taikomais savo nacionalinės teisės principais, turi nustatyti, ar konkrečiu jo nagrinėjamu atveju ir, atsižvelgiant į aplinkybių visumą, pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymai buvo pateikti laikantis terminų. Savo vertinime nacionalinis teismas turėtų atsižvelgti, pirma, į aplinkybę, kad TIR knygelės turėtojas turi faktiškai gebėti pateikti minėtus įrodymus ir, antra, kad terminas neturi būti per ilgas, siekiant kad teisiškai ir faktiškai būtų įmanoma išieškoti kitoje valstybėje narėje mokėtinas sumas.

Teisingumo Teismo atsakymas

58 Dėl pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo termino reikia priminti, kad Reglamento Nr. 719/91 10 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog jeigu neįmanoma nustatyti teritorijos, kurioje padarytas pažeidimas arba nusižengimas, preziumuojama, kad toks pažeidimas arba nusižengimas buvo padarytas toje valstybėje narėje, kurioje jis išaiškintas, išskyrus atvejus, kai per terminą, kuris dar bus nustatytas, pateikiami muitinei priimtini įrodymai, iš kurių įmanoma nustatyti, kad operacija buvo atlikta be pažeidimų, arba faktinę pažeidimo arba nusižengimo padarymo vietą.

59 Šio 10 straipsnio 3 dalį įgyvendino įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 dalis, kurioje, darant nuorodą į TIR konvencijos 11 straipsnio 2 dalį, nustatytas operacijos atlikimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminas. Tačiau minėto 2 straipsnio 2 dalyje nieko nekalbama apie pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminą.

60 Taigi, remiantis įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 dalies formuluote, ji taikoma tik operacijos atlikimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminui, bet ne pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminui.

61 Kaip pažymi Belgijos vyriausybė, šią išvadą patvirtina to paties 2 straipsnio 3 dalis, kur numatytas tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimas.

62 Toliau reikia pažymėti, kad įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 dalies negalima aiškinti taip, kad joje numatytas terminas taip pat atitinka terminą, per kurį turi būti pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymai.

63 Iš tikrųjų pats teisės aktų leidėjas turi nustatyti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminą. Beje, terminas pateikti šiuos įrodymus vėliau buvo įtvirtintas Reglamento Nr. 2454/93, įgyvendinančio Reglamentą Nr. 2913/92, 454 straipsnio 3 dalies pirmojoje pastraipoje. Tačiau Reglamentas Nr. 2454/93 nagrinėjamam atvejui netaikomas *ratione temporis*.

64 Tiesa, kad Teisingumo Teismas, kiek tai susiję su garantine asociacija, savo 2003 m. rugsėjo 23 d. Sprendime *BGL* (C-78/01, Rink. p. I-9543) nusprendė, jog termino, kuris suteikiamas pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymus, trukmė yra dveji metai ir jis pradedamas skaičiuoti nuo mokėjimo reikalavimo pateikimo dienos.

65 Vis dėlto svarbu pažymėti, kad minėtame sprendime *BGL* Teisingumo Teismas pareiškė nuomonę dėl labai konkretaus konteksto, būtent dėl Reglamento Nr. 2454/93 454 ir 455 straipsnių, taikomų tos bylos faktams. Tačiau kaip buvo nurodyta šio sprendimo 63 punkte, šiuose straipsniuose aiškiai numatytas pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminas, o nagrinėjamoje byloje tokios Bendrijos teisės nuostatos nėra, nes minėti straipsniai netaikomi *ratione temporis*.

66 Kaip pažymi Belgijos vyriausybė, ir Komisija, nesant Bendrijos teisės aktų dėl pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo termino, nacionalinis teismas, remdamasis įrodinėjimui taikomais savo nacionalinės teisės principais, turi nustatyti, ar konkrečiu jo nagrinėjamu atveju ir atsižvelgiant į aplinkybių visumą įrodymai buvo pateikti laikantis terminų (žr. pagal analogiją 2000 m. kovo 23 d. Sprendimo *Met-Trans ir Sagpol*, C-310/98 ir C-406/98, Rink. p. I-1797, 29 ir 30 punktus).

67 Vis dėlto Teisingumo Teismas turi nurodyti tam tikrus Bendrijos teisės kriterijus ar principus, kurių turi būti laikomasi atliekant šį vertinimą (žr. pagal analogiją 2008 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Marks & Spencer*, C-309/06, Rink. p. I-2283, 61 punktą).

68 Taigi nacionalinis teismas pirmiausia turi atsižvelgti į tai, kad pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymais siekiama užginčyti muitus ir mokesčius išieškančios valstybės narės jurisdikciją, nurodant, kuri valstybė narė bus kompetentinga reikalauti šių muitų, kai pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos prezumpcija bus laikoma paneigta (minėto sprendimo *BGL* 54 punktas).

69 Šią kitą valstybę narę reikia nustatyti greitai, kad ji galėtų imtis būtinų priemonių išieškoti mokėtinas sumas. Dėl šios priežasties visiškam Bendrijos teisės efektyvumui būtų pakenkta, jei nacionalinė teisė numatytų per ilgą terminą, darantį kitoje valstybėje narėje mokėtinų sumų išieškojimą teisiškai ir faktiškai neįmanomą (žr. minėto sprendimo *BGL* 55 punktą).

70 Antra, primintina, kad teisių į gynybą užtikrinimas bet kurioje prieš asmenį pradėtoje byloje, kur gali būti priimtas jam nepalankus prendimas, ypač byloje, kur gali būti skirtos sankcijos, yra pagrindinis Bendrijos teisės principas. Šis principas reikalauja, kad bet kuriam asmeniui, kuriam gali būti paskirta sankcija, būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo poziciją dėl sankcijos skyrimą pagrindžiančių įrodymų ir pateikti visus jo gynybai reikalingus įrodymus (1990 m. kovo 21 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, vadinamojo „Tubemeuse“, C-142/87, Rink. p. I-959, 46 ir 47 punktai; 1994 m. birželio 29 d. Sprendimo *Fiskano prieš Komisiją*, C-135/92, Rink. p. I-2885, 39 ir 40 punktai bei minėto sprendimo *BGL* 52 punktas).

71 Iš to matyti, kad nacionalinis teismas, vertindamas pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų pateikimo terminą nagrinėjamoji byloje, turi užtikrinti, kad TIR knygelės turėtojas neatsidurtų padėtyje, kurioje jis faktiškai nebepajėgus pateikti tokių įrodymų (žr. minėto sprendimo *BGL* 66 punktą).

72 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad įgyvendinimo reglamento 2 straipsnio 2 ir 3 dalis, skaitomas kartu su TIR konvencijos 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, reikia aiškinti taip, kad jos nustato tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminą, bet ne terminą, per kurį privalu pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų. Nacionalinis teismas, remdamasis įrodinėjimui taikomais savo nacionalinės teisės principais, turi nustatyti, ar konkrečiu jo nagrinėjamu atveju ir atsižvelgiant į aplinkybių visumą šie įrodymai buvo pateikti laikantis terminų. Vis dėlto nacionalinis teismas turi vertinti šį terminą laikydamasis Bendrijos teisės, būtent atsižvelgdamas, pirma, į tai, jog terminas neturi būti per ilgas, siekiant kad kitoje valstybėje narėje mokėtinų sumų išieškojimas būtų teisiškai ir faktiškai įmanomas, bei, antra, į tai, jog dėl šio termino TIR knygelės turėtojas neatsidurtų padėtyje, kai jis faktiškai nebepajėgus pateikti minėtų įrodymų.

Dėl trečiojo klausimo

73 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į antrąjį klausimą, į trečiąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **1991 m. birželio 12 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 593/91, nustatančio Tarybos reglamento (EEB) Nr. 719/91 dėl TIR knygelių ir ATA knygelių naudojimo Bendrijoje kaip tranzito dokumentų įgyvendinimo taisykles, 2 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su 1975 m. lapkričio 14 d. Ženevoje pasirašytos Muitinės konvencijos dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis 11 straipsnio 1 dalimi, reikia aiškinti taip, kad praleidus terminą pranešti TIR knygelės turėtojui apie šios knygelės neįforminimą kompetentingos mutinės įstaigos nepraranda teisės išieškoti muitų ir mokesčių, mokėtinų dėl tarptautinio prekių gabenimo su minėta knygele.**

2. **Reglamento Nr. 1593/91 2 straipsnio 2 ir 3 dalis, skaitomas kartu su 1975 m. lapkričio 14 d. Ženevoje pasirašytos Muitinės konvencijos dėl tarptautinio krovinių gabenimo su TIR knygelėmis 11 straipsnio 1 ir 2 dalimis, reikia aiškinti taip, kad jos nustato tik gabenimo be pažeidimų įrodymų pateikimo terminą, bet ne terminą, per kurį privalu pateikti pažeidimo ar nusižengimo padarymo vietos įrodymų. Nacionalinis teismas, remdamasis įrodinėjimui taikomais savo nacionalinės teisės principais, turi nustatyti, ar konkrečiu jo nagrinėjamu atveju ir atsižvelgiant į aplinkybių visumą šie įrodymai buvo pateikti laikantis terminų. Vis dėlto nacionalinis teismas turi vertinti šį terminą laikydamasis Bendrijos teisės, būtent atsižvelgdamas, pirma, į tai, jog terminas neturi būti per ilgas, siekiant kad kitoje valstybėje narėje mokėtinų sumų išieškojimas būtų teisiškai ir faktiškai įmanomas, bei, antra, į tai, jog dėl šio termino TIR knygelės turėtojas neatsidurtų padėtyje, kai jis faktiškai nebepajėgus pateikti minėtų įrodymų.**

Parašai.